

Številka: 8-II-179/6-O-17/MŽ

Datum: 5.6.2017

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Direktorat za kmetijstvo
Sektor za podeželje
Oddelek za podporo Programu razvoja podeželja
1000 Ljubljana

Zadeva: Pripombe na gradivo (Evalvacijsko poročilo PRP 2014-2020) za 9. sejo Odbora za spremljanje Programa razvoja podeželja Republike Slovenije

Dne, 2.6.2017 ste nam posredovali dopolnjeno gradivo za 3. točko 9. seje Odbora za spremljanje Programa razvoja podeželja Republike Slovenije. V zvezi s tem dajemo pisno stališče do vrednotenja učinkov ukrepov Programa razvoja podeželja (PRP) 2014-2020 na biotsko raznovrstnost.

Zavod RS za varstvo narave je bil s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) in izbranega evalvatorja (Deloitte) povabljen, da sodeluje pri t.i. Fokusni skupini, ki se bo ukvarjala s področjem ohranjanja biotske pestrosti. Organizirani sta bili dve Fokusni skupini (januar 2017, marec 2017) in na obeh skupinah smo evalvatorja opozorili na ključna dejstva, ki morajo biti upoštevana, da bo evalvacija učinkov ukrepov PRP 2014-2020 na biotsko pestrost strokovno korektna. Aprila 2017 smo kot člani Odbora za spremljanje v pregled prejeli Osnutek končnega poročila evalvacije in ugotovili, da večina naših opozoril in priporočil ni bila upoštevanih. Na podlagi naših pripomb na Osnutek je bil v mesecu maju 2017 organiziran še dodatni sestanek, namenjen razčiščenju in razlagi ključnih metodoloških neskladij vrednotenja. Dne, 29.5. 2017 smo s strani evalvatorja prejeli dopolnjeno končno verzijo Končnega poročila vrednotenja, kjer ugotavljamo, da so določene stvari sicer bile dopolnjene, vendar ne v celoti, kot bi to bilo potrebno. **Evalvator je bil v fazi procesa priprave evalvacijskega poročila dovolj jasno opozorjen na ključne metodološke pasti/napake vrednotenja, ki pa v končni verziji evalvacijskega poročila še vedno niso popravljene.**

V Programu razvoja podeželja 2014-2020 je za prednostno področje 4A (Obnova, ohranjanje in izboljšanje biotske raznovrstnosti vključno z območji Natura 2000 in območij z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami ter kmetovanja visoke naravne vrednosti in stanja krajin v Evropi) programiranih več ukrepov s potencialno pozitivnim primarnim oz. sekundarnim učinkom na biotsko pestrost. Kot ukrepi s primarnim učinkom so bili opredeljeni M1 (Prenos znanja), M2 (Svetovanje), M10 (Kmetijsko-okoljska in kmetijsko-podnebna plačila - KOPOP), M11 (Ekološko kmetijstvo vključno s preusmeritvijo), M13 (Plačila območjem z naravnimi ali drugimi posebnimi omejitvami – OMD) in M16 (Sodelovanje). Kot ukrepi s sekundarnim učinkom pa so bili opredeljeni M4 (naložbe v osnovna sredstva), M6 (Razvoj kmetij in podjetij) in M19 (Podpora za lokalni razvoj v okviru pobude LEADER). Evalvator je kot ukrep s potencialno pozitivnim sekundarnim učinkom na biotsko pestrost dodatno opredelil še M3 (Sheme kakovosti). **Evalvatorja smo večkrat opozorili, da je zgornji nabor ukrepov zelo širok in da imajo posamezni ukrepi zelo različen nivo učinkovanja na biotsko pestrost. Zato mora biti to dejstvo osnovno izhodišče za evalvacijo učinkov.**

ZRSVN po pregledu končne verzije Končnega poročila vrednotenja PRP 2014-2020 ugotavlja naslednje:

- **Vpliv posamezne skupine zahtev KOPOP ni vrednoten v celoti, saj je ocena podana samo za prvo skupino zahtev (ciljni KOPOPi). Vrednotenja zahtev, ki ohranjajo krajino in skupine zahtev, ki so predvsem okoljsko usmerjene sploh ni.**
- **Za ostale ukrepe, ki so v PRPju tudi programirani, da prispevajo k prednostni nalogi 4A ali pa bi lahko na doseganje teh ciljev imeli negativne učinke poročilo sploh ne opredeli, vrednoti pa jih zelo pavšalno (preprosto privzame, da imajo pozitiven učinek, brez razlage zakaj).**
- **Vrednotenje ukrepov, ki naj bi imeli učinke na biotsko pestrost torej sploh ni celovito.**
- **Učinki naložb (ukrep M4) na biotsko raznovrstnost so z vidika biotske pestrosti vrednoteni napačno in neustrezno.**
- **Poročilo se v nobenem segmentu ne dotakne evalviranja programiranih ukrepov – ali so bila predvidevanja glede učinkov posameznih ukrepov PRP na biotsko pestrost v fazi programiranja oz. priprave PRPja pravilna ali ne.**
- **Evalvacijsko poročilo podaja zgolj medla priporočila (naj se povečajo promocijske aktivnosti), pri tem pa npr. ne upošteva pogojev in obveznosti, ki glede na rezultate evalvacije izvajanja PRP 2014-2020 izhajajo iz izdanega Okoljskega poročila za PRP 2014-2020.**

Menimo, da bi evalvacija ukrepov morala upoštevati medsebojno povezavo ukrepa in segmenta biotske raznovrstnosti, ki ga ukrep varuje ter biti temu prilagojena. Ukrepe lahko razdelimo v tri skupine:

1. Zahteve, ki neposredno varujejo ciljne vrste in njihove habitate

Gre za zahteve prilagojene kmetijske prakse, ki so oblikovane tako, da upoštevajo ekološke zahteve vrst oz. habitatnih tipov (čas rabe) ter hkrati varujejo tudi ustrezno »kvaliteto« njihovega habitata (omejitve glede gnojenja, načina rabe,...).

Celovita in strokovno korektna evalvacija bi po našem mnenju morala vsebovati:

- Opredeli se do ustreznosti zahtev v ukrepih (STE korigirani, HAB in VTR potrebna korekcije).
- Preveri se delež podprtih površin na katerih se izvaja prilagojena kmetijska praksa in oceni učinek zahteve na vrsto/HT.
- Rezultate obstoječih monitoringov se interpretira široko s poznavanjem biologije monitorirane vrste.
- Preveri se, ali je stanje populacij boljše na območjih (ne posameznih GERKih), kjer se zahteve izvajajo v zadostnih meri (v večjem deležu) kot tam, kjer je tega malo.

2. Zahteve, ki pomagajo ohranjati posamezne strukture in mozaičnost kmetijske kulturne krajine

Ta sklop zahtev je po nivoju učinka na biotsko pestrost postavljen širše, saj ni oblikovan na podlagi ekoloških zahtev posamezne vrste. Usmerjen je v ohranjanje pomembnih in raznolikih struktur/ življenjskih prostorov kmetijske kulturne krajine ter tudi mozaičnost le-te, kar pozitivno vpliva predvsem na ekosistemsko in vrstno raznolikost kmetijske krajine.

Celovita in strokovno korektna evalvacija bi po našem mnenju morala vsebovati:

- Preveri se delež podprtih površin na katerih se izvaja prilagojena kmetijska praksa v primerjavi z vsemi upravičenimi površinami (npr. delež podprtih travniških sadovnjakov v okviru KOPOP - TSA v primerjavi s skupno površino teh sadovnjakov v Registru travniških sadovnjakov).
- Poda se ocena vpliva na biotsko pestrost upoštevajoč trende podatkov vrst, ki te strukture nujno potrebujejo v svojem habitatu.

3. Zahteve z izrazitim okoljskim učinkom, medtem, ko je učinek na biotsko pestrost zgolj posreden

V to skupino spadajo zahteve, ki zmanjšujejo vnos hranil, uporabo FFS in izpuste. Neposredno torej vplivajo na vodo, tla in zrak. Na biotsko raznovrstnost vplivajo zgolj posredno, v glavnem zaradi zmanjševanja spiranja gnojil in ostankov sredstev za varstvo rastlin v vodo. Posredno so torej relevantne samo za nadzemna in jamska vodna okolja in vrste, vezane na ta življenjski prostor (npr. človeška ribica, ribe, raki). Celovita in strokovno korektna evalvacija bi po našem mnenju morala vsebovati:

Še enkrat opozarjamo, da se tukaj vrednoti vpliv zahtev na biotsko pestrost in ne na kakovost okoljskih parametrov (npr. pitne vode)!

Primeroma: zahteve za zmanjšan vnos gnojil

- Preveri se delež podprtih površin na katerih se zahteve izvajajo glede na vse upravičene površine (njive) v Sloveniji in glede na površine, kjer je to z vidika biotske pestrosti pomembno.
- Oceni se vpliv izvajanja zahtev na zmanjšan vnos gnojil na biotsko raznovrstnost. Če je mogoče, se upošteva posamezne ključne vrste v prehranjevalni verigi (npr. proteus z določenimi zahtevami glede kvalitete vode) ali pa se poda splošno oceno, ki temelji na manjši porabi gnojil in posledično čistejši vodi.

Zgoraj je opisan primer samo za vrednotenje učinkov zahtev KOPOP na biotsko pestrost. Na enak način morajo biti po našem mnenju vrednoteni tudi ostali ukrepi, ki so v PRPju programirani, da imajo primarne ali sekundarne učinke na biotsko pestrost!

Lep pozdrav!

Pripravila:

mag. Mateja Žvikart
višja naravovarstvena svetovalka

mag. Martina Kačičnik Jančar
visoka naravovarstvena svetnica

dr. Darij Krajčič
direktor

